FARLIGE STOFFER OG MATERIALER

Problemet og kravene

Ved farlige stoffer og materialer forstås alle stoffer og materialer, der kan have en uønsket effekt på de mennesker, der bliver udsat for stofferne.
Farlige stoffer kan medføre skader eller sygdom, hvis man kommer i kontakt med dem eller ikke bruger dem rigtigt. Ifølge reglerne skal farlige stoffer på arbejdspladsen fjernes, erstattes eller begrænses til et minimum.

Der er følgende regler vedr. arbejde med farlige kemikalier:

-
  - Farlige stoffer, materialer og arbejdsprocesser skal erstattes med ufarlige, mindre farlige eller mindre generende stoffer, materialer og arbejdsprocesser
  - Der skal sørges for god almen ventilation og i tilfælde af luftforurening med bl.a. farlige stoffer også procesventilation
  - Der skal være en fortegnelse over de farlige stoffer og materialer, der bruges
  - Der skal være sikkerhedsdatablade og arbejdspladsbrugsanvisninger på alle farlige stoffer og materialer
  - Der skal anvendes egnede værnemidler
  - Antallet af medarbejdere, der udsættes for farlige stoffer skal begrænses.

Miljøministeriets bekendtgørelse om stoffer og produkter kræver, at kemikalier, der kan udgøre en fare for brugeren, skal mærkes.
Mærkningen består af et faresymbol, der signalerer, hvilken slags fare, der er forbundet med udsættelse for stoffet eller produktet samt R- og S-sætninger, der giver oplysning om risici og sikkerhedsforanstaltninger. Normalt vil det være nødvendigt at søge yderligere oplysninger om langtidsvirkninger ad andre kanaler, fx sikkerhedsdatablade.
Sikkerhedsdatabladene skal foruden de tidligere nævnte oplysninger, oplyse om arbejde med stoffet eller materialet kan udgøre en kræftrisiko.

Miljøministeriets regler erstattes efterhånden af CLP-forordningen (ny forordning om kemikalier). Rene stoffer skal mærkes efter CLP. Blandinger skal mærkes efter CLP fra 1. juni 2015, med mindre de er omfattet af overgangsordningen, i hvilket tilfælde de først skal mærkes efter CLP 1. juni 2017. I forbindelse med CLP indføres til erstatning for de orange faresymboler nye farepiktogrammer.

Risikosætningerne (R-) bliver til H-sætninger (hazard = fare) og sikkerhedssætningerne (S-) til P-

sætninger (precaution = sikkerhed).

Husk at også palletanke og rørføringer skal være tydeligt mærkede med navn og faremærke/farepiktogram. Beholdere, der bruges som arbejdslager for kemikalier, skal være ligeså tydeligt mærket som originalemballagen.

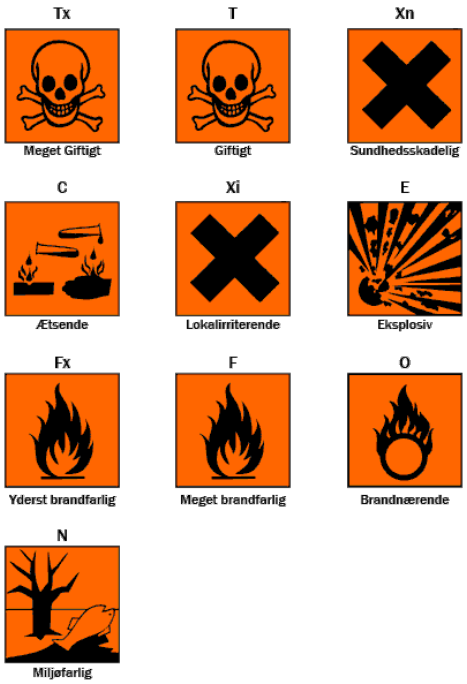
Farlige kemikalier må ikke omhældes til anden emballage eller blandes, med mindre man er helt sikker på, hvad der må blandes sammen, og hvordan det virker.

Følgende mærkater anvendes til at mærke farlige stoffer:

De orange, der efterhånden udgår:

De nye:

Farepiktogrammet i første linje til højre betegnes samlet som "Sundhedsfare" og dækker over flere fareklasser end kræftfremkaldende, mutagen og reproduktionsskadelig. Piktogrammet dækker også over bl.a. "sensibiliserende ved indånding" og "specifik målorgantoksicitet".

Der findes også farlige stoffer og materialer, som ikke er faremærket. Den der sælger/leverer farlige stoffer og materialer til erhvervsmæssigt brug, skal forsyne dem med et let forståeligt sikkerhedsdatablad på dansk. Sikkerhedsdatabladet skal altid indeholde information om faren og om de forholdsregler, der skal tages, herunder hvilke personlige værnemidler, der er egnet til opgaven.

Flere krav og gode råd om tiltag og løsninger

Få et overblik over hvilke farlige stoffer, der findes i laboratoriet/klinikken, og sørg for at overholde ovenstående regler. Der skal minimum udarbejdes en oversigt over alle de farlige stoffer, der anvendes på arbejdspladsen.

Det er vigtigt at se efter i sikkerhedsdatabladet, om stoffet eller materialet er kræft- eller allergifremkaldende, kan give nerveskader (f.eks. opløsningsmidler), skader på forplantningsevnen, og/eller om det er ætsende/irriterende ved kontakt.

Bortskaf alle de midler og stoffer, der ikke længere bruges, og erstat de farlige stoffer med ufarlige eller mindre farlige stoffer, hvis det er teknisk muligt.

Der skal udarbejdes arbejdspladsbrugsanvisninger, der indeholder en beskrivelse af de farer, som midlerne kan udgøre for mennesker og miljø, samt af de relevante forebyggende foranstaltninger og adfærdsregler på arbejdspladsen. (Brug evt. tillægsskemaet i At-vejledning C.0.11, og læs mere i BFA Service - Turismes udgivelse: "Miniguide til kemikaliebrugsanvisninger".)
Arbejdspladsbrugsanvisninger og sikkerhedsdatablade skal være tilgængelige for ansatte, der er beskæftiget med stoffet eller materialet. De skal vejledes i brugen heraf og have brugsanvisningen udleveret med effektiv instruktion.

Følg altid brugsanvisningerne for stoffernes anvendelse!

Undgå at bruge midler, der sprayes/forstøves, hvis de kan fås i en anden form, for at beskytte luftvejene.

Bær egnede personlige værnemidler, når der bruges farlige stoffer. Personlige værnemidler kan fx være sikkerhedsbriller, åndedrætsværn og handsker. Læs nærmere i de enkelte stoffers sikkerhedsdatablad om hvilke værnemidler, der skal anvendes.

Midler må ikke opbevares i beholdere, der kan give anledning til forveksling med fødevarer. Beholdere, som bruges til farlige stoffer, skal mærkes på en sådan måde, at alle brugere kan se, at indholdet kan udgøre en risiko. Beholderne skal mærkes efter Miljøministeriets regler, CLP-forordningen eller alternativt efter bilag 3 i Bekendtgørelse om sikkerhedsskiltning.

Undgå så vidt muligt støvpåvirkning ved håndtering af pulvermidler for at beskytte luftvejene.
Der skal etableres en mekanisk udsugning ved arbejdsprocesser, der udvikler støv, som er sundhedsskadelig eller eksplosiv, eller anden generende luftforurening. Udsugningen skal så vidt muligt fjerne forureningen på det sted, hvor den udvikles, og samtidig tilføre frisk erstatningsluft af passende temperatur (procesventilation).

Gode links:

- Følgende udgivelser fra BFA Service - Turisme: "Miniguide til kemikaliebrugsanvisninger", "Inspirationsmateriale om arbejdspladsbrugsanvisninger", "Lablivet - godt arbejdsmiljø for tandteknikere".